

HECE

ISSN 1301-210X

AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ YIL:16 SAYI:192 ARALIK 2012

DOSYA:
2012 Şiiri...

•
SÖYLEŞİ:

Kenan Çağan'la Şiir Üzerine...
Lütfü Bergen'le Edebiyat Ve Eleştiri Üzerine...

•
Hüseyin Atlansoy Köşk
Ömer Aksay Aşkla Sağalmak
Şaban Abak Kaybet Ki Bulasın
Hayriye Ünal Destimâlinde Hançerler...
Celâl Fedai Menâkıbü'l-Ârifin'de Var Bir Kuyu
Ali Galip Yener Şiirde Kendini İnşa Tecrübesi...
Ali K. Metin Devriye...
Murat Erol Moderniteye Karşı Duruş...
Hüseyin Su Egemen Dilin Sonbaharı
Atilla Mülâyim Metinler Üzerinden Bir Yol Bulmak
Tarık Deniz Bir Doğu Masalına Parantez: Urfa

192

İBB ŞEHİR TİYATROLARI OYUN DÜZENİ

“ŞEHRİN TİYATROSU” ARALIK AYINDA 3'Ü YENİ, 38 OYUNLA PERDELERİNİ AÇIYOR

FATİH REŞAT NURİ SAHNESİ

0212 526 53 80

Toros Canavarı

5-6-7-8-9 Aralık 2012

Yazan: Aziz Nesin **Yöneten:** Tarık Şerbetçioğlu

Mesut İnsanlar Fotoğrafhanesi

12-13-14-15-16 Aralık 2012

Yazan: Ziya Osman Saba
Oyunlaştıran: Hilmi Zafer Şahin
Yöneten: Can Doğan

Ben Sinema Artisti Olmak İstiyorum

19-20-21-22-23 Aralık 2012

Yazan: Neil Simon **Yöneten:** S. Bora Seçkin

Günlükteki Osman Hamdi Bey

26-27-28-29-30 Aralık 2012

Yazan: Gülsün Siren Kınal
Yöneten: Engin Gürmen

Pırlantan Bal (Çocuk Oyunu)

8-9-15-16-22-23-29-30 Aralık 2012

Yazan: Aziz Nesin **Yöneten:** Haşmet Zeybek

ÜSKÜDAR MUSAHİPZADE CELÂL SAHNESİ

0216 553 03 97

Buluşma Yeri

5-6-7-8-9 Aralık 2012

Yazan: Duşan Kovaçeviç
Yöneten: M. Nurullah Tuncer

Oyun

12-13-14-15-16 Aralık 2012

Yazan: Samuel Beckett
Yöneten: Şahika Tekand

Kabare (M)

19-20-21-22-23 Aralık 2012

Yazan: Joe Masteroff **Müzik:** John Kander
Yöneten: Yücel Erten

Arka Bahçe

26-27-28-29-30 Aralık 2012

Yazan: Bilgesu Erenus
Yöneten: Hüseyin Koroğlu

Çiçek Prenses (Çocuk Oyunu)

8-9-22-23-29-30 Aralık 2012

Yazan: Hasan Erkek **Yöneten:** Ece Okay

Karagöz Tatlıcı (Çocuk Oyunu)

15-16 Aralık 2012

Yazan-Yöneten: Caner Bilginer

KÂĞITHANE SADABAD SAHNESİ

0212 321 73 95

Doğum Günü Partisi

5-6-7-8-9 Aralık 2012

Yazan: Harold Pinter **Yöneten:** Yıldray Şahinler

Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz (M.)

12-13-14-15-16 Aralık 2012

Yazan: Aziz Nesin **Müzik:** Timur Selçuk
Yöneten: Y. Kenan İşik

Şark Dişçisi (M.)

19-20-21-22-23 Aralık 2012

Yazan: Hagoop Baronyan **Müzik:** Selim Atakan
Yöneten: Engin Alkan

Surname 2010

26-27-28-29-30 Aralık 2012

Yazan - Yöneten: Yiğit Sertdemir

Ali Baba ve Kırk Haramiler (Çocuk Oyunu)

8-9-29-30 Aralık 2012

Yazan - Yöneten: Can Doğan

Çiçek Prenses (Çocuk Oyunu)

15-16 Aralık 2012

Yazan: Hasan Erkek **Yöneten:** Ece Okay

HARBIYE MUHSİN ERTUĞRUL SAHNESİ

0212 455 39 19

Vişne Bahçesi

5-6-7-8-9 Aralık 2012

Yazan: Anton Çehov **Yöneten:** Engin Alkan

Yüzleşme

12-13 Aralık 2012

Yazan: Arslan Kacar **Yöneten:** Ali Karagöz

Perşembenin Hanımları

14-15-16 Aralık 2012

Yazan: Loleh Bellon **Yöneten:** Engin Gürmen

Toros Canavarı

19-20-21-22-23 Aralık 2012

Yazan: Aziz Nesin **Yöneten:** Tarık Şerbetçioğlu

Zengin Mutfağı

26-27-28-29-30 Aralık 2012

Yazan: Vasif Öngören **Yöneten:** Aslı Öngören

Pinakyo (Çocuk Oyunu)

8-9-22-23-29-30 Aralık 2012

Yazan: Carlo Colodi **Uyarlayan:** Yılmaz Gruda
Yöneten: Hakan Yavaş

Üç Kardeş ve Muhteşem Kurt (Çocuk Oyunu)

15-16 Aralık 2012

Yazan-Yöneten: Okan Karaca

ÜMRANIYE SAHNESİ

0216 634 26 70

Ateşli Sabır (Postacı)

5-6-7-8-9 Aralık 2012

Yazan: Antonio Skarmeta
Yöneten: Ragıp Yavuz

Heida Gabler

12-13-14-15-16 Aralık 2012

Yazan: Henrik Ibsen
Yöneten: Emre Koyuncuoğlu

Büyünün Gözleri

19-20-21-22-23 Aralık 2012

Yazan: Mehmet Murat İldan
Yöneten: Hülya Karakaş

İstanbul Efendis (M.O)

26-27-28-29-30 Aralık 2012

Yazan: Musahipzade Celâl
Yöneten: Engin Alkan

Karagöz Balıkcı (Çocuk Oyunu)

8-9-15-16 Aralık 2012

Yazan: Özgür Atkin-Ceren Hacimuratoğlu
Yöneten: Özgür Atkin

Sokak Kedileri (Çocuk Oyunu)

22-23-29-30 Aralık 2012

Yazan: Reha Bilgen
Yöneten: Ragıp Yavuz

KÂĞITHANE KÜÇÜK KEMAL ÇOCUK

TİYATROSU SAHNESİ 0212 321 73 95

Üç Kardeş ve Muhteşem Kurt (Çocuk Oyunu)

6-7-13-14-20-21-22-23-27-28 Aralık 2012

Yazan-Yöneten: Okan Karaca

(M) Müzikal - (M.O) Müzikli Oyun - (Ç.O) Çocuk Oyunu

OYUN SAATLERİ:

Çarşamba: 15.30-20.30

Perşembe: 12.00-14.00 (Ç.O) - 20.30

Cuma: 12.00-14.00 (Ç.O) - 20.30

Cumartesi: 12.00 (Ç.O) - 15.30-20.30

Pazar: 12.00 (Ç.O) - 15.30

KADIKÖY HALDUN TANER SAHNESİ

0216 349 04 63

Meraklısı İçin Öyle Bir Hikâye

5-6-7-8-9 Aralık 2012

Yazan: Sait Faik Abasıyanık
Uyarlayan: Savaş Dinçel
Yöneten: Ergün Işıldar

Türkiye Kayası

12-13-14-15-16 Aralık 2012

Yazan: Ferihte Seven **Yöneten:** Şükrü Türen

Buluşma Yeri

19-20-21-22-23 Aralık 2012

Yazan: Duşan Kovaçeviç
Yöneten: M. Nurullah Tuncer

Sevgili Doktor

26-27-28-29-30 Aralık 2012

Yazan: Anton Çehov **Uyarlayan:** Neil Simon
Yöneten: Taner Barlas

Boncuk (Çocuk Oyunu)

8-9-15-16 Aralık 2012

Yazan: Güneş Han **Yöneten:** Sibel Topaloğlu

Cambazhane (Çocuk Oyunu)

22-23-29-30 Aralık 2012

Yazan - Yöneten: Seza Güneş

ÜSKÜDAR KEREM YILMAZER SAHNESİ

0216 492 90 84

Büyünün Gözleri

5-6-7-8-9 Aralık 2012

Yazan: Mehmet Murat İldan
Yöneten: Hülya Karakaş

İstanbul Hatırası (M.O)

12-13-14-15-16 Aralık 2012

Yazan-Yöneten: Tarık Şerbetçioğlu

Mutfak Süleyleri

19-20-21-22-23 Aralık 2012

Yazan: Vala Thorstottir
Yöneten: Yeşim Koçak

Doğum Günü Partisi

26-27-28-29-30 Aralık 2012

Yazan: Harold Pinter **Yöneten:** Yıldray Şahinler

Karagöz Balıkcı (Çocuk Oyunu)

6-7-13-14-20-21-27-28 Aralık 2012

Yazan: Özgür Atkin-Ceren Hacimuratoğlu
Yöneten: Özgür Atkin

Fareli Köyün Kavalıcsı (Çocuk Oyunu)

8-9-15-16-22-23 Aralık 2012

Yazan: Adrian C. Mitchell
Yöneten: Cem Karakaya

Karagöz Tatlıcı (Çocuk Oyunu)

29-30 Aralık 2012

Yazan-Yöneten: Caner Bilginer

GAZİOSMANPAŞA FERİH EGEMEN ÇOCUK

TİYATROSU SAHNESİ 0212 578 60 67

Cambazhane (Çocuk Oyunu)

6-7-15-16 Aralık 2012

Yazan - Yöneten: Seza Güneş

Denizkızı (Çocuk Oyunu)

8-9-13-14 Aralık 2012

Yazan: Aysin Çalpa **Yöneten:** Ebru Kara

Kedi ile Palyaç (Çocuk Oyunu)

20-21-22-23-27-28-29-30 Aralık 2012

Yazan-Yöneten: Erhan Özçelik

■ **BİLET FİYATLARI:** Müzikal Tam Bilet: 13 TL İndirimli Bilet: 9 TL Oyunlar ve Müzikli Oyunlar Tam Bilet: 10 TL İndirimli Bilet: 7 TL Çocuk Oyunları Tam Bilet: 3 TL

■ **GIŞE SAATLERİ:** Pazar - Pazartesi - Salı: 11.00-18.00 Diğer Günler: 11.00-20.30

■ **İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ŞEHİR TİYATROLARI**

Genel Sanat Yönetmenliği: 0212 455 39 00 Müdürlük: 0212 455 39 00 Basın ve Halkla İlişkiler: 0212 455 39 34 – 35 www.facebook.com/istanbulsehirtiyatrosu

twitter.com/sehir_tiyatrosu Mail: basin.yayin@ibb.gov.tr Toplu Rezervasyon Destek: 0212 455 39 25 Hafta İçi: 08.00-16.30 Online Bilet Satış: www.ibst.gov.tr

Genel Sanat Yönetmeni: Hilmi Zafer ŞAHİN

EDEBİYAT GÜNDEMİ

- Cemal Şakar/*Muhayyile Sınırı* 3
Hüseyin Su/*Ateşe Atlmış Bir Çiçek* 5
Necati Mert/*Tekin Sönmez' le 40 Yıl* 7
Necip Tosun/*Bir Kitap İçin Bir Ömür* 9
H. Hüseyin Göksele/*Bir Güzel Dostun, Erol Battal' ın Ardından* 10

TAKİP MESAFESİ

- Hayriye Ünal/*Destimalinde Hançerler Temiz Sanırsın* 13
Şiirin Doğuş Yeri Mehmet Yıldırım 16
Ebon Heath/*İsimsiz* 21

Hasan Aycın/*Çizgi* 22

- Hüseyin Atlansoy/*Köşk* 23
Ömer Aksay/*Aşkla Sağalmak* 26
Şaban Abak/*Kaybet ki Bulasın* 27
Cafer Keklikçi/*Aşk Daima* 29
Mehmet Solak/*Benden Sonraya* 32
Yahya Kurtkaya/*Ten Küllünde Yıkanan Müllkün Akıbeti* 33

- Celâl Fedai/*Menâkıbü'l-Ârifin' de Var Bir Kuyu* 35
Ali Galip Yener/*Şiirde Kendini İnşa Tecrübesi ve Turgut Uyar' ın Şiiri* 39
Mustafa Zeki Çıraklı/*Anlatılabilm Yazıları Bir Görme Özürlü Olarak Okur* 45
Ali K. Metin/*Devriye* 50
Murat Erol/*Moderniteye Bir Karşı Duruş Olarak Bağlanma* 58
Hüseyin Su/*Egemen Dilin Sonbaharı* 62
Songül Alkan/*Kenan Çağan' la Ölü Diller Arşivi Üzerine Söyleşi:* 67

- Metin Erol/*Sarhoş Denge* 72
Betül Aydın/*Kırık Yanaklar Uhulayıcısı* 73
Mustafa Melih Erdoğan/*Yol* 75
Emine Kocabaş/*Kılınç/Herşey Yolunda* 77
Ayhan Emir Yolcu/*Objesiz İdrâkler-I* 79
Mehmet Baş/*Bir Çocuk Gibi Bakar Geçerim* 82
Ahmed Matar/*Kapıların Konuşmaları-3* 83

DOSYA 2012 ŞİİRİ

- Osman Sögüt/*Biçimin Kuruntusuna Kapılmak ya da "Kızkardeşleşmek"* 91
Ali Emre/Ahmethan Yılmaz' la Sokaklar Açmak 96
Mustafa Köneçoğlu/*Kenan Çağan Şiiri: Çağırsak Yok mu Harbiden Biri* 99
Hüseyin Akın/*Yeryüzüne Dağılan Şiirler* 102
Cihat Duman/*Bir Yeteneğin Yokoluşu ya da Mehmet Müfit* 108
Yahya Kurtkaya/*Suya Kanat Çırpan Şiirler* 111
Ertuğrul Rast/*Cem Uzungüneş' te Mekân, Deneyim ve Korku* 116
Salim Nacar/*Dünyayı Ortalayın Şiir Kahve Molasında* 119
Gökçe Özder/*Temsilin Kendiliğe Evrimi* 123
Sümeyye Betül/*Saati Geri Aldım* 125
İdris Ekinci/*Türkiye Şiir Olur, Kitap Olur* 128
İrfan Dağ/*Onlara Söyle Talimatlar Hazır* 131
Murat Erol-Ercan Yıldırım/*Lütfi Bergen' le Edebi Metin ve Eleştiri Üzerine Söyleşi:* 133
Atilla Mülayim/*Metinler Üzerinden Bir Yol Bulmak* 140
Mustafa Şerif Onaran/*Yaşama Serüveni Bir Yola Baş Koymaktır* 145
Tarık Deniz/*Bir Doğru Masalına Parantez: Urfa* 149

KİTAPLIK

- Âtuf Bedir/*Edebiyat Kulesi* 156
Yakup Öztürk/*Yalnızlığın İcadı 1984* 157
Yusuf Turan/*Günaydın/Dîvân* 159

HECE

AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ
ISSN 1301-210X

YIL: 16 SAYI: 192
ARALIK 2012
(Her ayın birinde yayımlanır.)

Yayın Türü: Yerel Süreli

Hece Yayıncılık Ltd.Şti. Adına
Sahibi: Ö. Faruk Ergezen

Yazı İşleri Müdürü: İbrahim Çelik

Yayın Yönetmeni: Hüseyin Su

Yönetim Yeri

Konur Sk. No: 39/1
Kızılay/Ankara

İletişim

Tel: (312) 419 69 13 **Fax:** (312) 419 69 14

İnternet Adresi: www.hece.com.tr

e-mail: hece@hece.com.tr

P.K. 79 Yenişehir/Ankara

Dizgi-Düzeltili: Hece

Teknik Hazırlık: Bülent Güler

Kapak: Sarakusta **web:** sarakusta.com

Baskı: Öncü Basımevi **Tel:** 384 31 20
K. Karabekir Cad. Ali Kabakçı İş Hanı No: 85/2
İskitler/ ANKARA

2012 Yılı Abone Bedeli:

Yıllık: 90 TL.

Kurumlar İçin: 220 TL.

Yurt Dışı: 150 Euro

Posta Çeki: 149582

Hece Basın Yayın Ltd. Şti.

Gelen yazılar yayınlansa da yayınlanmasa da geri
verilmez. İlkelerimize uymayan ilânlar alınmaz.

Baskı Tarihi: 30.11.2012

CEMAL ŞAKAR**MUHAYYİLE SINIRI**

İslamcı hareketlerin genel olarak sanat/edebiyatla arasının iyi olmadığı bir sır değil. Örgütlü cemaat yapılarının sanat ve edebiyata karşı takındıkları 'soğuk mesafe'nin nedeni sadece iyilik-hoşluk meselesi değildir. Bu soğuk mesafeyi, aslında daha derinlerdeki düşmanca bir bakış belirler.

Özellikle geçen aylarda medyada yoğun bir şekilde yaşanan İslamcılık tartışmalarında, sanat/edebiyata karşı takınılan düşmanca bakışı görmek, kolayca mümkün olmuştur. Sözü bu tartışmalara getirip sanat/edebiyatı savunacak değilim. Sadece, en geniş anlamıyla cemaatlerin sanata karşı gösterdikleri derin, bir türlü kapanamayan soğuk mesafenin nedenini anlamaya çalışıyorum.

Elbette birçok neden sıralayabiliriz ve bazı nedenlerden dolayı bu mesafeyi de anlayabiliriz. Ama nedenler üzerine biraz düşündüğümüzde ilginç bir ortak payda ortaya çıkmaktadır. Sanat/edebiyatı kerih gösteren nedenlerin önemli bir kısmı cinsellik ortak paydasında toplanmaktadır. Hızlıca düşünelim: Müzik; ruha heva ve hevesler üfler, bir de işin içinde kadın sesi varsa haramdır. Resim ve heykelde, suret-put ilişkisi vardır. Sinema zaten mahremi yıkılmasıdır. Edebiyat başta görme, duyma, koku alma gibi duyumlara 'seslenmediği' için aralarında en şanslı olanıdır; ama edipler tasvir ya da imge marifetiyle insanlarda kimi nefsanî uyanışlara sebebiyet vermektedirler. Sanat/edebiyata yaklaşım böyle olunca, aslında iki büyük cürüm işlenmektedir. Birincisi, Müslümanları, cinsellik eşği alabildiğine düşük insanlar olarak algılamak. İkincisi, zımnen, Müslüman sanatçıların eserlerinde yeteri kadar İslami hassasiyet göstermediklerini söylemek.

EDEBİYAT
GÜNDEMİ

Cemaatlerin sanat/edebiyata karşı tavrındaki bu mesafeli tavır, elbette sanatçılar üzerinde de ciddi bir kamusal baskıya dönüşmektedir. Bu baskının bir sonucu olarak, Haziran 2012’de Mihriban İnan *Edebistan*’da *Yusuf Sınırı* adlı yazısıyla tartışmayı yeniden başlattı. Ömer Lekesiz’de bu yazıdan sonra Yeni Şafak’ta *Ötesini Söyleyememek*’le başlayan bir dizi yazıyla tartışmayı katkıda bulundu. Burada dikkat çekici olan iki yazarın da tartışmayı yazar/eser üzerinden sürdürmesidir. Elbette bunda garipsenecek bir yan yok; zira öncelikli ödev ve sorumluluk yazara aittir. Ama hem günümüzde hem de önceki zamanlarda yapılan bu tür tartışmalarda okur, okurun muhayyilesi genellikle fazla sorgulanmamıştır. Şunu demek istiyoruz: Kabahat her zaman ve koşulda hep yazara/esere mi aittir? Eserle ilişki kuran okurun hiç mi kabahati yoktur?

Öncelikle şöyle bir tespitte bulunalım, ortak bir noktada buluşalım: Cemaat liderlerinin, abilerinin gündelik hayatlarını, İslami hassasiyetlere göre belirlediği nasıl peşinen düşünüyor ve onların ortaya koyduğu eserler her zaman ve koşulda bu hüsnüniyet çerçevesinde değerlendiriliyorsa, her Müslüman sanatçı da peşinen böylesi bir hürmete layıktır. Şimdi bu çerçevede Müslüman bir sanatçının ortaya koyduğu eserde çok farklı nedenlerle yaptığı tasvir ya da kurduğu imge eğer okurda kimi nefsanî uyanışlara neden oluyorsa, burada sorgulanması gereken yazar kadar, okurdur da. Çünkü pornografi dediğimiz şey, özellikle edebiyat söz konusu olduğunda, daha çok okurun tasvir ya da imgeden yola çıkarak muhayyilesinde sürdürdüğü bir şeydir. Örnek olması bakımından şunu söylemek istiyorum; Mihriban İnan andığım yazısında HasanAycın’ın *Bin Hüseyin* adlı romanından şu alıntıyı yapar: “-Ben Müslüman oldum Üneyse’em, dedi; ne yapacağımı bilmiyo-

rum. Üneyse birden dönüp atıldı, kapandı üstüne, sınıksız sarıldı ona; hiç öyle sarılmamıştı hâlbuki... (...) Onca suskunluğun ardından kurulmuş zembek gibi boşanıverdi Üneyse; nefes almaksızın konuşuyor, konuşuyordu... O ise hiçbir şey söylemiyordu... Yek vücud oldular, göz yaşları birbirine karıştı; birbirlerinin yüzlerini, gözlerini öpüyorlardı durmaksızın; dudakları gözyaşlarına belendi ikisinin de... Hisler deryâsında kopan fırtınalarla kabaran dalgaları aşım dingin sahillere çıktılar... Yıkılmayıp temizlendiklerinde yeniden doğmuş gibiydiler.”

Eğer bu satırları okurken birileri Yusuf Sınırının ihlal edildiğini, dolayısıyla heva ve heveslere kapıldıklarını söylüyorsa; öncelikle onlar kalplerine baktırmalı. Eşiği bu kadar düşük insanların yaptığı daha ciddi kötülükse, kitap okurken genellikle anlatıcıyla yazarı özdeşleştirerek metindeki olumlu ya da olumsuz eylemleri yazara mal etmeleridir.

Sanat/edebiyatın bir görevinin de modern hayatla yüzleşmek, hesaplaşmak ve mümkünse buradan sahil bir yol açabilmek ya da en azından bu yolun açılacağına dair ümitleri diri tutmak; sanat/edebiyata bunca marj uygulayan cemaatlerin, müntesiplerini modern hayat içerisinde nasıl kollayıp gözetebilecekleri çok daha ciddi bir soru/sorundur. Muhayyilesi kıpır kıpır, uyarılmaya meyyal birinin modern hayat içerisinde yer alması travmatik ya da dramatik sonuçlar doğurabilir çünkü.

Devleti ve kamusal alanı İslami ilkelere etrafında dönüştürme yükümlülüğünü üzerlerinde hisseden cemaatler; gelecekteki zamanlarda olduğu gibi tekkesini köye taşıyamayacağına göre, modern zamanlarla baş etmenin yolunu bulmak zorundadırlar. Böylesi bir süreçte sanat/edebiyat, en azından pedagojik formasyon olarak bir işlev üstlenebilir!

Söylemesem olmaz: Gerek Doğu'da gerekse Batı'da okumuş yazmış kiminle karşılaşsanız, Türkiye'den genellikle Nazım Hikmet ve Yaşar Kemal'i tanıdıklarını görürsünüz. (Başka nedenlerle tanınırlığı artan Orhan Pamuk ve Elif Şafak sözümüzün dışında.) Burada dikkat edilmesi gereken Nazım Hikmet'in şairliğinden ötürü tanınırlığı değil, Nazım Hikmet üzerinden bir düşüncenin, bir dünya görüşünün temsiliyetidir. Sanat/edebiyata karşı bu kadar soğuk davranan ve arasındaki mesafeyi ısrarla açan cemaatler, kendilerini şimdiki kadar nasıl anlatamadılar, ortaya koyamadılar, ifade edemedilerse, bundan sonra bu sorunları artarak sürecektir. Çünkü modern hayatın hızı karşısında değişen dil dünyasını kapalı cemaatlerin anlaması mümkün değildir.

HÜSEYİN SU

ATEŞE ATILMIŞ BİR ÇİÇEK

İnsanın içtenliği, yaptığı her eyleme yansır ve apayrı bir güç katar. Bu eylem, yazıya yazarını ve okurunu, müzikse bestecisini, icracısını ve dinleyicisini, resimse ressamını ve izleyicisini, tiyatroya oyuncusunu ve seyircisini, siyasetse liderini ve halkını bu içtenliğinden aldığı güçle ayrıca etkiler. İnsan eyleminde içkin olan sahilik muhatabına dokunur, doğrudan onun duyarlığına sirayet eder. Bu içtenlikten yoksun eylemler ve eserlerse ne kadar ses çıkarırsa çıkarsın dokunmaz, çünkü inandırmaz muhatabını. Belki bir süre yanıtlanır, meşgul edebilir ama bunların hepsi sonuç olarak geçicidir, dağılır gider zamanla, yok hükmündedir sonuçta.

Sanat ve edebiyat bağlamında düştüğümüzde, eserdeki ses, yürekte gelmek zorundadır, dudaktan değil. Yalnızca dudaktan gelen ses, söyleyeniyle

muhatabı arasındaki o kısacık boşlukta kaybolur gider. Kitapsa örneğin, kısa süre sonra sararır; kâğıdı değil elbette, içeriği sararır. Ahmet Haşim'in o çok bilinen örneğinde olduğu gibi kitap sayfalarının arasındaki ölü kelebekler gibidir bu tür eserlerin varlığı, düşünsel ve estetik değeri. Sanat ve edebiyat eserlerinin *zamana dayanmasından* kastedilen de tam olarak bu değil midir? Eğer muhatabının gönlüne *düşmemişse* bir eserin varlığı, taşıdığı düşünce ve sanat değeri, artık ondan gelecekte yaşamasını ve konuşmasını beklememek gerekir. Bu da ancak bir sanat ve edebiyat eserinin, düşüncenin, değerinin, insanın yüreğinden kopup gelen içtenlik ateşine tutulması ve zamanın affetmeyen, unutmayan eleğiyle elenmesi sonucunda görülür. Çünkü insan, en sahte eylemine bile büyük bir paha biçer, sadece kendi elinden çıktığı için.

Behçet Çelik'in altı öykü kitabı, iki de romanla süren yazarlık eyleminin bugünkü toplamına eklenen kurmaca bağlamında yazdığı yazılarından oluşan *Ateşe Atılmış Bir Çiçek* adlı kitabını, bu yazıları ateşe tutarak sınama içtenliğiyle hazırlanmış bir yayın olarak gördüm, edebiyat ortamına karşı güvenim ve umudum arttı. Abarmıyorum, çünkü *Ateşe Atılmış Bir Çiçek*, gücünü yazarının içtenliğinden, sahil edebiyat bilincinden ve tavrından alıyor. Bu yazıyla kitabı tanıtmayı amaçlamadığım için kitabın sadece bağlamından söz etmeye çalıştığım anlaşılıyordur umarım.

Behçet Çelik, çoğu yazarın farkında olmadığı yazının temel işlevinin, yani önce yazarına neler öğrettiğinin bilincinde olduğunu bir *sunu*şla peşinen belirtiyor. Nereden yazdığına ve konuştuğuna dikkat etmemizi ve kitabını da bu bağlamda okumamızı öneriyor. "Yazıları yazmamın esas nedeni öğrenmek oldu. Bildiğim bir şeyleri başkalarına anlatmak, göstermek için değil, yazarken öğ-

renmek, keşfetmek için geçtim kâğıdın ya da bilgisayar ekranının karşısına. Öğrendim de, hem de çok şey.” Kitabı okumaya devam ettiğinizde yazarın bu cümlelerinin hiç de kurnazca ve korunmak amacıyla okura, eleştirmene verilmiş bir rüşvet olmadığını anlıyorsunuz. Belirttiğim gibi içtenliğinden emin oluyorsunuz yazarın, çünkü önce kendisi emin içtenliğinden; bunu size gösteriyor yazdıklarında. Yalnızca bu değil elbette, çok önemli başka tesbitleri de var yazma sürecine ilişkin Behçet Çelik’in. Örneğin

şu tesbiti: “Yazının giza ya da gücü belki de: Yazılmış bir metin üzerinde yazmaya kalkıştığınızda konu aldığınız metin kendini daha da açıyor, ‘yazıların kardeşliği’ mi demeli buna? Bir de usta bildiğiniz yazarlar hakkında yazıyorsanız, ustanızın kimi yazı sırlarını sezdirmeden size sunduğunu fark ediyorsunuz.” Görüldüğü gibi *sunuş*’un, bir tür perde açma, bir *açıklama* getirme tavrı olmanın ötesinde, bir anlamda yazarın *yazı poetikası* olarak da okunması gerekiyor.

Türk öykücülüğünden on yedi yazarın öyküsünü birer yazıyla değerlendiriyor Behçet Çelik. 1950-1980 arası Türk öykücülüğüne dair bir değerlendirme, bir sunuş ve bir de eleştiriyle metnin ruhu arasındaki bağı arayan üç yazıyla birlikte toplam yirmi yazıdan oluşuyor *Ateşe Atılmış Bir Çiçek*.

Özellikle de değerlendirme yazılarında, yazarın gerçekten öğrenmek amaçlı okuyup yazdığı o kadar açık ki ele aldığı metinlerin anlam katmanlarını açmaya çalışmasını, kurcalayışını, satır aralarında dikkatle dolaşmasını, yine metinlerin arka plânlarını, yanlarını, yörelerini yoklayışını

sanki okumuyor da apaçık görüyorsunuz. Örneğin Memduh Şevket’in öykücülüğü üzerine yazılan değerlendirmeyi okurken, sadece Memduh Şevket’in değil, dönemin düşünce, siyaset, hayat, edebiyat ve kültür konusundaki birçok özelliğinin kurnazca metnin alt ve üst katmanlarına nasıl sirayet ettiğini de anlıyorsunuz. Yalnızca Memduh Şevket yazısı bile bir kurnazca metnin hem okur hem de yazar tarafından nasıl okunması gerektiği konusunda yeterince ipucu veriyor.

Behçet Çelik

Behçet Çelik, üzerinde düşünmek ve konuşmak için ele aldığı, *okuduğu* metnin söylediği hiçbir gerçeğin üzerinden şuya da bu gerçekçyle atlamıyor. İçtenlikle eğiliyor metnin üzerine, gördüklerini yine aynı içtenlikle gösteriyor size de. Sözü nü esirgemiyor, hatırsaymıyor bakarken ve konuşurken ama hatırı kırmak gibi bir hoyratlıkla da destursuz girmiyor hiçbir başa. Edebiyat ortamında fotoğraf çekirtmek,

sağa sola selam yollamak amacıyla yazmıyor. Metinlerle ilgili gerçek düşüncelerini birçokları gibi dedi kodu ortamlarına saklayıp da inanmadığı övgüleri, sövgüleri döktürmüyor eleştiri ve değerlendirme diye. Yazdıklarının öncesinde ve sonrasında bir beklentiye girmiyor. Gördüklerim de sözüm de budur, diyor yazısını noktalandığında. Onun kurnazca metinlerle ilgili yazdıklarını okurken sahil bir kalem sesini ne denli özlediğini derinden hissediyorsunuz.

Ateşe Atılmış Bir Çiçek’ten hem okurun hem de yazmak eyleminin aynı zamanda sürekli *öğrenmek* olduğunu düşünen yazarların öğrenecekleri çok şey var. Biz de bu bağlamda Behçet Çelik’in şu

sözleriyle bitirelim: “Bu yazıları toplayıp bir araya getirdiğimde, haklarında söz söylemeye cüret ettiğim yazarlardan sadece edebiyata dair değil, hayata dair de çok şey öğrendiğimi fark ettim. Bu yazarların ve eserlerin bana yıllar boyunca yoldaşlık ettiklerini gördüm. Yazdığım kurmaca metinler üzerindeki etkileri kadar, hayata ve insan bakışımında da büyük etkileri olmuş.”

Her sanatçı, her yazar ve düşünce insanı, borcuna hiç olmazsa bu kadar sadık olmalı, değil mi?.

NECATİ MERT

TEKİN SÖNMEZ'LE 40 YIL

*Yansına'*dan haberim üçüncü sayısı ile oldu. Metin İlkin'in aylık sosyalist edebiyat dergisi *Gelecek* 1971'in Mayıs'ında çıkmış, o namussuzlukta takibe uğrayıp toplatılmış, ancak altı sayı dayanabilmiş. Aradan iki ay geçiyor, *Gelecek*'te yazarlardan Tekin Sönmez 1972'nin Ocak'ında *Yansına'*yı çıkarıyor. Ankara'dan Ceyhan Atuf Kansu, Hasan Hüseyin ve Bedrettin Cömert'in desteğini alıyor; İstanbul'dan da dergiye Rifat Ilgaz anılarıyla, Kerim Korcan hikâyeleriyle katılıyor.

İçeriden salınmışım ama idarî soruşturma ve yöremdekilerin koyduğu mesafe üzerimde baskı oluşturmuştu, kabuğuma çekilmiştim. *Yansına'*yla umutlandım. İncecikti. Fakat toplumcu gerçekçiydi. Haziran sayılarının Günümüz Türk Hikâyesi Özel Sayısı olacağı, yenilerin hikâyelerine yer verileceği haberi vardı bir de. Ya sözlerini tutmazlarsa... Ya yer vereceğiz deyip vermezlerse... Benim gibi kuşkucular için de bir not düşülmüştü -ki başka hiçbir dergide benzerini bile görmedim- onda da ürünleriyle birlikte iki liralık posta pulu gönderen gençlere, yayımlanmadıkları takdirde ürünlerinin ya-

yımlanmama nedenleriyle geri gönderileceği yazıyordu. Bu nottur bana Mustafa'nın Karesi'ni yazdıran. Güvenim nereden geliyordu? Oysa iki -gerçekten iki- karalamadan başka ilgim olmamıştı hikâyeyle. AÜ DTCTF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirmiştim, dört yıldır da edebiyat öğretmeniydim, aldığım eğitime güveniyordum herhal. Mustafa'nın Karesi'ni yazdım, iki liralık pulla birlikte zarfa koyup gönderdim. Yayınlanırsa mesele yok. Yayınlanmazsa nedenini söyleyecek, aklıma yatmayan noktalarda itirazlarıma katlanacaklardı. Müthiş denklik! Müthiş demokrasi! Temmuz'da derginin yedinci sayısında yer aldı hikâyem.

İlişki kurmayı beceremem. Hikâyem çıkmış, sevinmişim ama bunu ne bir teşekkür mektubuyla dergiye bildiriyordum ne de yeni bir hikâyeyle kararlılığımı gösteriyordum. Bir zaman sonra Tekin Sönmez'den mektup aldım, 1973 Mart sayısı Sabahattin Ali Özel Sayısı olacakmış, benden de bir yazı istiyordu. Yazdım. Arkası geldi. Son sayı 45'tir, 1975 Eylül'ünde çıkar, hemen her sayıda yer aldım. Neden kapanır *Yansına'*? Yılmaz Güney'le ilgili iki yazı nedeniyle 38. ardından da 39. sayı toplatılır, bir daha da toparlanamaz dergi. Tekin Sönmez, çok istedi dergiye gençlerin sahiplenip çıkarmasını. Ben taşradaydım, İstanbul'dakiler de yanaşmadı, olmadı. 1979'da yeniden hareketlendi Tekin Sönmez, *Sanat ve Toplum*'u çıkardı dört sayı, *Yansına* adıyla kitap yayımcılığına girişti, benim *Gramofonlar, Radyolar, Teypler ve Bir Bir Değilken* bu süreçte gerçekleşti. De 12 Eylül'le (1980) her şey sil baştan oldu.

Tekin Sönmez şair. 1936 doğumlu. Sarıkamışlı. İstanbul'a gelir, kuyum işçiliği yapar, liseyi dışarıdan bitirir, bijuteri dükkânı açar, Nadas Yayinevi'ni kurar. İlk iki kitabı: *Günün Aplansız Açıklanması* (1968) ile *Boşuna Değil Yaşamak* (1970). Sonraki kitabı *Şafağın Demircisi* ile 1970

TRT Sanat Ödülleri Yarışması'nda Başarı Ödülü alır. *Yansıma*'yı bu aşamada çıkarır. Ve peş peşe kitaplar: *Ağıt Yok* (1973), *Şili'nin ve Jara'nın Destanı* (1976), *Yeryüzü Sevdiğim* (1977), *Ferhat'ım Şirin'im* (1981), *Kanatsız Kuş* (1981). Ayrıca ikisi gezi, biri deneme üç düzyazı eser: *Ormanı Yedi Fasistler* (1978), *Yeryüzü Gurbeti* (1981); *Morgun Önünde Üç Kadın* (1981).

1968'de *Türk Solu* dergisinde yayımlanan *Dokularımızın Matematiği* adlı şiiri nedeniyle kovuşturmaya uğrar Tekin Sönmez, 12 Eylül'de de *Kanatsız Kuş* kitabı nedeniyle bir süre tutuklu kalır. İlki takipsizlikle, ikincisi aklanmayla sonuçlansa da 1984'te yurtdışına çıkar, Almanya'ya yerleşir. Hayır, yerleşmez. Gezer, gezer, gezer. Gezmediği ülke yok gibidir. Gittiği yerlerden -bir dönem haric- kartlar gönderdi hep, elde tuttuklarımız bile bir haylidir. Beyhude gezmemiş: fotoğraf çekmiş, sergiler açmış, ülkeleri, bölgeleri, kentleri kitaplaştırmış, yazıya dökmüş hep. İzlenimlerini romanlarında kullanmış.

Disiplinlidir Tekin Sönmez. Titizdir. Yalnız, atiktir de. O rütbe de zarif. Kibar. Böyle düzen, böyle hız, böyle incelik belki sadece ona vergidir. Fakat hesap sorar gibi tok tok konuştuğu da olur. Bu yüzden zorlanır çevresindekiler. Araya mesafeler girer, görüşmeler azalır, hatta kesilir.

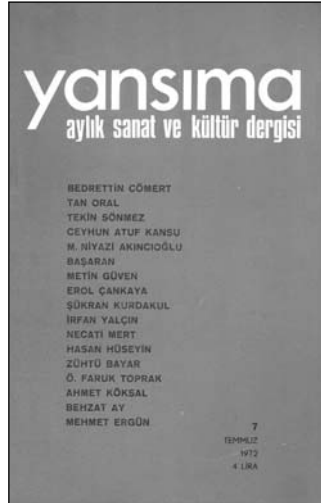
Bir ara biz de küsüştük. Zaman yeniden buluşturdu, barıştırdı bizi. Zaman, sözün gelişi; altı yedi yıl oluyor, bir gün, önce telefonu, sonra görüşmediğimiz yıllarda yazdığı gezi kitaplarından beş altısıyla kendisi çıkageldi Adapazarı'na. O günden beri ara ara yine görüşüyor, yazışıyoruz. Bu yıl sıklaştı görüşmelerimiz. Yılbaşında

aradı, 75. Doğum Yılı etkinliklerini geçen yıl TÜYAP İstanbul Kitap Fuarı'nda başlatmıştı, etkinlikleri bu yıl *Yansıma* Dergisi 40. Yıl Panelleri olarak sürdürmek istiyordu. Yazmaya *Yansıma*'da başlamış o günün gençleri bizlere soracakları varmış, vaktiyle yapmadığını yapacak, yazdıklarımızın art alanlarına uzanacakmış böylece. Bir başka düşüncesi de, bugün aramızda olmayan Rifat Ilgaz, Kerim Korcan, Behzat Ay, Hulki Aktunç, Şükran Kurdakul... için Vefa Panelleri idi.

İlk buluşma 18 Mart'ta Bursa Kitap Fuarı'nda oldu. Mehmet Güler, Ahmet Özer, Veyssel Batmaz ve ben Tekin Sönmez'in sorularına cevap verdik. Bursa'ya giderken öyle umutsuzdum ki! Çatalı bir süreçten geçtik/geçiyoruz, her birimiz başka başka yerlerdeyiz, yan yanlığımız göstermelik olacak. Böyle düşünüyordum. Böyle olmadı. Tekin Sönmez kırk yıl önceki gibi topladı bizi, çocukluğumuz paydasında deşeledi. Kırk yıl önce nasıl heyecanlı ve hırslı idiyse yine öyle idi.

20 Nisan'da da İzmir Kitap Fuarı'nda bu kez Burhan Günel, Celal Özcan ve M. Sadık Aslankara'yla birlikte soruları karşıladık. Yine hoştu. Usulen söylemiyorum. Öğrenmek istedikleri vardı Tekin Sönmez'in, ısrarla soruyor, yayımladığı hikâyelerimiz hakkında kesin kesin konuşuyordu. Kocaeli Kitap Fuarı'ndaki buluşma 18 Mayıs'taydı. İkimizdik, Mehmet Güler'in dinleyiciler arasından katılmasıyla üç olduk ve Ruşen Hakkı'yı konuştuk.

Yurtdışındaki Tekin Sönmez, dilinden ayrı düşmüş, şiiri bırakmış bir gurbetçi, bir münzevi olarak görünmüştü

bana. O gezi kitapları da bu yalnız adamın tesellileriydi sanki. Yanılmışım. Tekin Sönmez şiirde kendi şiirinin peşine nasıl düştüyse, şimdi de kendi nesrinin peşindeydi, bunu da gezi, deneme ve romanlarıyla göstermekteydi. Okur da şu üç fuarda gördüm ki bunun farkındaydı.

Bizler de farkındaydık. Yetmiş beşini geçmiş Tekin Sönmez, otuz beş yaşının yaratıcılığı içindeydi. Ne gurbetçiydi ne de münzevi. Öyle mi olsaydı acaba? Öyle olduğunda mı dilimiz yumuşayacak, insafa gelecekti? İyi ama dürüst bir vicdan arınması değil ki bu. Bizler ilk yazıları, ilk hikâyeleri yirmili, yirmi beşli yaşlarımızda Tekin Sönmez'in *Yansıma*'sında yer bulmuş insanlardık, bunu alınımızın akı olarak söyleyebilmeliydik. Yazık ki söyleyemeyenler oldu. Ortaokuldaymış da, şiiri memleketinin gazetesinde çıkmış da... Demek isteniyor ki: "Yansıma'ya geldiğimde ben ustaydım." Bunu bir başka mekânda, "Tekin Sönmez editörümüdü" diyerek aleniye döken de olmuş yine o günün gençlerinden. El insaf!

Bana öyle geliyor ki biz Tekin Sönmez'den önce yaşlandık. Ağrımıza giden bu.

NECİP TOSUN

BİR KİTAP İÇİN BİR ÖMÜR

Kuşkusuz bir yazarı tanımlayan, sanatını izah eden bütün bir eserlerinin toplamıdır. Yazar, şiir, roman, anı, eleştiri kısaca tüm eserlerinin toplamıdır. Bu anlamda yazar bir bütündür ve her bir eseri onun bir başka çehresini ortaya koyar ve böylece onun gerçek portresi ortaya çıkar. Bu anlamda bir yazarın elbette öne çıkan, başarılı olduğu bir eseri bulunabilir ama bu bir başına o yazarı tanımamıza yetmez. Buradan yola çıkarak varacağımız sonuç bizi yanıltabilir.

Bu genel doğruları kaydettikten sonra bir de yazarın içinde yaşadığı ve dışa yansıyan kimi somut gerçekler var. Bu da yazarın vardığı zirve, yapabileceğinin en iyisi ve hem kendinde hem de okurda, dinleyende, seyredende oluşan kimi gerçeklerdir.

Öyle eserler ortaya konuyor ki hem yazar hem de okur "tam da bu" diyor. Yazar, şair, sanatçı istese de bu eserinden kurtulmuyor. Bir adım daha ileri gidersek, sanki herkes sadece bir öykü, bir şiir, bir roman, bir beste, bir resim yapmak için geliyor dünyaya. Tam o sesi, o rengi, o hikâyeyi yakaladıklarında kendi oluyor, kalplere, gönüllere ulaşıyorlar. Bundan sonra ne yaparlarsa yapsınlar bir daha o zirveye asla ulaşamıyor, sadece oradan yeni parantezler, kapılar, pencereler açıp, etrafa kısa gezintiler yaptıktan sonra tekrar aynı yere dönüyorlar. Her denemelerinde içlerindeki o en etkili olanı zenginleştirmeye, onu parlatmaya, hatta onu yenmeye uğraşıyorlar. Aynı şeyin anlam katmanlarını açmaya, düşünceleri parlatmaya, derinleştirmeye bir başka renge ulaşmaya çalışıyorlar. Ama bütün bunlar nafiye bir çabadan öteye gidemiyor. O bulduğu gerçek sesi asla bir daha yakalayamıyor, yenileyemiyor, zenginleştiremiyor. İnsanlar onu neyle kabullenmişse, hangi sesle, renkle, besteyle orada kalıyorlar. Bazıları bunu çok erken yaşlarda yakalıyor, bazıları ise hep yakalamam umuduyla çabalıyor, çabalıyor.

Sanki bu görev onlara veriliyor ve onlar da bu görevi yapıyorlar. Halit Ziya Uşaklıgil *Aşk-ı Memnu* ile, Mehmet Rauf *Eylül* ile, Reşat Nuri Güntekin *Çalkıkuşu* ile, Yakup Kadri Karaosmanoğlu *Kiralık Konak* ile, Peyami Safa *Fatih-Harbiye* ile, Ahmet Hamdi Tanpınar *Huzur* ile, Necip Fazıl Kısakürek *Kaldırımlar* şiiriyle, Kemal Tahir *Yorgun Savaşçı* ile, Tarık Buğra *Küçük Ağa* ile, Sezai Karakoç *Mona Roza* ile, Cahit Sıtkı Tarancı *Otuz Beş Yaş* şiiriyle

le, Abdurrahim Karakoç *Mihriban* şiiriyle, Oğuz Atay *Tutunamayanlar* ile, Vedat Türkali *Birgün Tek Başına* ile, Yusuf Atılgan *Anayurt Otel*i ile, Fûruzan *Parasız Ya-tılı* ile, Sevim Burak *Yanık Saraylar* ile, Ra-sim Özdenören *Hastalar ve Işıklar* ile, Nursel Duruel *Geyikler, Annem ve Alman-ya* ile, Mustafa Kutlu, *Uzun Hikâye* ile... Dışarıdan ise Dostoyevski *Suç ve Ceza* ile, Lev Tolstoy *Savaş ve Barış* ile, Herman Melville *Moby Dick* ile, Elias Canetti *Kör-leşme* ile, Knut Hamsun *Açlık* ile, Rainer Maria Rilke *Malte Laurids Brigge'nin Not-ları* ile, James Joyce *Ulysses* ile Virginia Woolf *Dalgalar* ile, Nikos Kazancakis *El Greko'ya Mektuplar* ile Ingeborg Bach-mann *Malina* ile, Michel Butor *Değişme* ile, Gabriel Garcia Marquez *Yüzyıllık Yal-nızlık* ile... aslında bu görevi yaptılar, biz-de de böyle bir karşılık buldular.

Aslında sadece tek bir kitap, bir şiir, bir öykü için bile bir ömür yazmaya de-ğer. Yeter ki karşılığını bulsun, bizi ifade edebilsin.

H. HÜSEYİN GÖKSEL

BİR GÜZEL DOSTUN, EROL BATTAL'IN ARDINDAN

'Ne çok acı var.' Böyle başlar, 'yedi gü-zel adam'dan biri olan Cahit Zarifoğlu *Ya-şamak* adlı eserinde. Bunca yaşanılanlar, yaşadıklarımız karşısında 'ne çok acılar var' diye anlamalıyız her halde bu sözü. Her günkü payıma düşen acılarıma, hü-zünlerime bir yenisi daha eklendi, bugün. Güzel insan, can dost Erol Battal'ın Hakka yürüdüğü haberini aldım, sabah saatlerin-de. Eylülün 28'inde cuma günü vefat etti-ğini öğrendim. 3-4 yıl kadar önce amansız hastalığa yakalanmıştı. Sevenleri çoktu, çok dualar ediliyordu. 'Allah'tan umut kesilmezdi.' Takdir-i Huda. Rabbimiz biz-den daha çok sevmişti. Ölümün bütün

acıtıcılığını bir kez daha benliğimde his-settim. Şairin, 'her gelen ölüm, biraz er-kendir.' dizeleri aklıma gelirken, 'Bizim Yunus'un, 'göğ ekini biçmiş gibi' söyleyi-sini de hatırladım. 'Kadere rıza kederi azaltır, Hakka yaklaştırır' kavlince, 'innâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn' dedim.

Acı tatlı yaşadıklarımız, hatıralarımız bir film şeridi gibi gözlerimin önünden geçti. 80'li yıllarda, üniversitede öğren-ciyken tanışmıştık. Ben Erzurum Ziraat Fakültesinde, Erol ise Eğitim Fakültesi Türkçe Bölümündeydi. Kaldığım yurt, üniversite kampüsü içerisindeydi. Erol da bir grup arkadaşıyla birlikte bir evin zemin katında kalmaktaydı. Tam bir öğ-renci eviydi. Odaları, eşyaları, pencere ve havalandırma imkânları sınırlı, kapalı, karanlık diyebileceğimiz bir evdi. Erzu-rum'un uzun, karlı ve aşırı soğuk kışları düşünülürse öğrencilik halipür melâlî anlaşılabilir. Erol'la birlikte, değişik fa-kültelerden olmak üzere bir inanç ve da-va idealinin hassasiyetini gösteren, kay-gısını taşıyan 10-15 kişilik bir arkadaş grubu içerisindeydik. O dönemlerin bir güzelliği olarak arkadaşlardan bazıları ile halen Fethi Gemuhluoğlu dost'luğu üzere 'dost'luğumuzu sürdürülebilmekte-yiz. Erol'un da içerisinde yer aldığı arka-daş grubuyla birlikte söz konusu evde, o zamanın güncel dini, siyasi konularında tartışmalar yapılırdı. Tartışmaların saba-ha kadar sürdüğü olurdu. Kitap okuma-larımız bir eylemlilik haliydi ve olmazsa olmazlardandı. Kitapsız eylem ola-mazdı. 'Her eylem yeniden diriltir bizi' mısraı dillerimizdeydi. Bizler de bunu yapmaya çabalıyorduk.

Üniversite yılları, Anadolu'nun bağ-rından kopup gelmiş ve fakr u zaruret içerisinde okuyan gençlerin düşüncelerinin, dünya görüşlerinin, kişiliklerinin, karakterlerinin olgunlaşmaya, oturmaya başladığı yıllardır. Erzurum'un bu bağ-lamda, bizler için mümbit bir vasattı.

Üniversite ve şehrin sakini, sahibi birçok güzel, dostla tanışma, kaynaşma imkânını bulduk. Bizlerin, kendimizi bilmesinde, bulmasında ve yetişmemizde çok büyük emekleri oldu. Bizler üzerindeki maddi manevi emeklerini asla unutamayacağımız değerli hocalarımız vardı.

Üniversite yılları Erzurum'da geçip de kitaba biraz ilgisi olanların, şiir ya da öyküye yatkın hatta tutkun olmaması düşünülemez. Erzurum'un bir kış gecesinde, her yerde kar, gece bembeyaz bir haldeydi her zaman olduğu üzere. Gecenin bir yarısında bir arkadaşımın öğrenci evinden kaldığımız yurtlara yürüyerek dönmekteydik. Ortalıkta kimsecikler gözükmüyordu, ses seda yoktu. Soğuk içimize işlemiş, tüm benliğimizi sarmış durumdaydı.

Üniversitede son sınıftayız. Erol Battal, Kâmil Yeşil ve Abdurrahim Karadeniz'le birlikte, Erzurum'un meşhur cumhuriyet caddesi üzerindeki bir çay bahçesinde hasbihâl ediyoruz. Erol bir ara, benim okumaya olan ilgimi bildiğinden; 'Hüseyin, ben fakültede bitirme tezimi Mustafa Kutlu üzerine yaptım. Böylelikle Kutlu'yu ve hikâyeciliğini daha da yakından tanımış oldum. Kutlu'nun hikâyeye üslubunu seveceğini düşünüyorum. Okumaya, *Ya Tahammül Ya Sefer* kitabından, ardından *Yoksulluk İçimizde'* den başlayabilirsin.' demişti. İlk işim kitabı arayıp bulmak oldu. Bir solukta okuduğumu hatırlıyorum. Bizlerin, bir neslin, bir dönemin özel şartları içerisindeki hikâyesi anlatılıyordu. Kitabın üslubundan ve konusundan çok etkilenmiştim. Okumalarım, *Yoksulluk İçimizde* ve *Bu Böyledir*'le devam etti. Bu sebeple ne zaman Ankara'ya yolum düşse, Erol'u ziyaret eder, her karşılaşmamızda; 'Bana Mustafa Kutlu'yu tanıtan, sevdiren adam.' derdim.

Duruşu, dostluğuyla örnek bir şahsiyetti. Kendisini iyi insan, güzel mümin olarak bildim. Rabbinden rahim sıfatıyla

la muamele etmesi niyazımdır. Mekânı cennet olsun. Aramızdan bir yıldız daha kaydı. İyi insanlar, iyi atlara binip gidiyorlar. Ne diyelim, kader bu. Gidenlere rahmet, kalanlara selam olsun.

İTRİ YILI HATIRLANDI

2012 yılı, UNESCO tarafından İtri Yılı ilan edilmişti. Ancak ne yazık ki bu konuyla ilgili olarak ciddi bir çalışmaya bir yana herhangi bir etkinlik dahi yapılmadı. Kasım ayı içerisinde düzenlenen bir sempozyum az da olsa eksiği giderdi. "Uluslararası İtrî Sempozyumu", Fatih Sultan Mehmed Vakıf Üniversitesi Medeniyetler İttifakı Enstitüsü (MEDİT) tarafından 23-24 Kasım 2012 tarihlerinde Cumhurbaşkanını Abdullah Gül'ün himâyelerinde ve açılış programını teşrifleriyle Haliç Sütüce Kongre Merkezi ve Yenikapı Mevlevîhânesi'nde gerçekleştirildi. Sempozyuma müzikbilimci, sanat tarihçisi, kültür tarihçisi, edebiyatçı başta olmak üzere toplam 28 yerli ve yabancı araştırmacı katıldı.

MERYEM CEMİLE VEFAT ETTİ

Alman Yahudisi bir ailenin kızyiken 18 yaşında İslam'ı seçen ve yazdığı kitaplarla İslam dünyasında büyük ilgi gören Meryem Cemile vefat etti. Meryem Cemile, İslam ve Çağdaş Öncüleri, İslam ve Oryantizm kitaplarının yazarıydı. Önceki adı Margaret Marcus olan Meryem Cemile, 1934 yılında New York'ta doğmuştu. Felsefe eğitimi gören Cemile, 1961 yılının Ramazan ayında İslam'ı seçerek Pakistan'a yerleşti. Cemile, Pakistanlı Müslüman alim Mevdudî'nin manevi kızıydı. Cemaati İslami liderlerinden Muhammed Yusuf Han ile evli olan Cemile, beş çocuk annesiydi. Filistinli mülteci Ahmed Halil'in hikâyesini anlattığı ilk kitabını 17 ya-

sında kaleme alan Cemile'nin toplam 17 kitabı ve 70'in üzerinde kitapçığı bulunuyor. Cemile'nin *Kendini Mahkum eden Batı, İslam ve Çağdaş Öncüleri, Mevdudi ile Mektuplaşmalar, Oryantalizm, Batı Uygarlığı ve İnsan* isimli eserleri Türkçe'ye çevrildi.

SAMİ BAYDAR VEFAT ETTİ

Şair Sami Baydar 29 ekim günü vefat etti. Sami Baydar 26 Eylül 1962'de Merzifon'da dünyaya geldi. 1979'da İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisine girdi. Geleneksel Türk Sanatları Bölümü'ne bir yıl devam ettikten sonra resim bölümüne geçti. Neşet Günel ve Devrim Erbil atölyelerinde çalıştıktan sonra 1987'de Devrim Erbil atölyesinden mezun oldu. 1980 yılında ilk şiirleri Beyaz dergisinde yayınlandı. 1984'te Gösteri dergisinin açtığı resim yarışmasında ödül kazandı. 1989'da ilk kişisel sergisini Garanti Bankası Yonca Modern Sanat Galerisi'nde açtı. Çeşitli karma sergilere katıldı. *Gösteri, Defter, Beyaz, Sombahar, Ludingirra, Göçebe, Kitap-ık, Kaşgar, Öküz, Eski'Z, Geceyazısı* dergilerinde öykü ve şiirleri yayımlandı.

CUMHURBAŞKANLIĞI BÜYÜK ÖDÜLLERİ BELLİ OLDU

2012 yılı Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülleri'ne; edebiyat

dalında Selim İleri, tarih alanında Prof. Dr. Şükrü Hanioglu ve müzik dalında Ahmet Hatipoğlu değer görüldü. Arkeoloji alanında ise ödül, Zeugma Antik Kenti ve Müzesi'ne verildi.

2012 YILI ABDULLAH BAŞTÜRK İŞÇİ EDEBİYATI ÖDÜLLERİ AÇIKLANDI

Genel-İş ve DİSK eski Genel Başkanı Abdullah Baştürk (29 Mayıs 1929 - 21 Aralık 1991) anısına, Baştürk ailesi ve DİSK/Genel-İş Sendikası'yla birlikte bu yıl onuncusu düzenlenen yarışma sonuçları belli oldu. Yarışmaya katılan roman, öykü, şiir, anı, yaşamöyküsü, günce, röportaj, oyun, deneme kitapları arasında (Yönetmelik gereği ödül sıralaması, tür sıralaması yoktur), Remzi İnanç, Özgen Seçkin, Vecihi Timuroğlu, Tuncer Uçarol, Şiir Erkök Yılmaz'dan oluşan seçici kurulca yapılan değerlendirmelerde, oy çokluğu ile: Adil Kurt'un *Emeğin Çukurovası*, Dürsaliye Şahan'ın *Hikâye Hırsız*, Hüseyin Akyüz'ün *Yağmurda Kuş Sesleri* adlı öykü kitapları ödüle değer görülmüştür.

Anma ve ödül töreni Ankara'da; 24 Aralık 2012 Pazartesi günü saat 18.30 - 20.00'de *Cumhuriyet* Kültür Merkezinde, - 25 Aralık 2012 Salı günü saat 16.00 - 21.00'de Çankaya Belediyesi Çağdaş Sanatlar Merkezinde yapılacaktır.

YAZIYLA BİR ŞAİR

DESTİMALİNDE HANÇERLER
TEMİZ SANIRSIN

-Yavru Aslan'dan Konu Komşu'ya
Necmi Zekâ-

TAKİP MESAFESİ

Hayriye Ünal

İçgörü sahibi ve sunumcu bir şairden bahsedeceğim bu yazıda. İçgörü sahibi olmak bilinçdışının savurduğu alanlarda dolaşmamayı getirir. Sunumculuksa hep bir muhatap varsayar. Şairin hayalen yalnız kalamadığını ve savrulmadığını var sayabiliriz. Yine bu iki durumun bir sonucu olarak tesadüf olsun olmasın tüm süreçlerin izleri şiirlerde adım adım izlenebilir. Necmi Zekâ şairliğini, muhayyel okuruna baktığı ve kendine ayar verdiği, salınımsız bir konumda tutar. Bu gözlem şüphesiz şiirlerden yola çıkılarak varılan, bir doğruluk değeri iddiasında bulunmayan bir gözlem. Dilsel anlamda değil, ifadelendirme alanındaki duygusal yüklerin fazlalıklarını atarak yazan bir şair Necmi Zekâ. Yani ondaki arındırma itkisi, teknik bir mesele değil. Sezgisel ve el yordamı bir çabayla, hissetme yüzeyini yontuyor. Kendini aşama aşama terbiye etmiş gibi. Belki çok iddialı olacak fakat benim hissettiğim şu: kimseye sezdirmeden geçilmiş bir çileciliğin verimleri bu şiirler. Sürecin izlerinden kastım da şiirin ta kendisi. Süreci geride bırakan, çileyi arkasına alabilmiş, belki çile ânını ifade edilemez addeden, ancak ona –iç deneyimine- sezdirmeden tutunan bir şair o. Şiirinin şaire sağaltıcı etkisi olup olmadığı konusunda tartışılabilir bu nedenle.

Bazı şairler onları daha evvel okumuş olsanız bile tanıdığınız biri gibidir. Sürprizleri ve şaşırtmacaları bile içerde bir yere denk düşüverir. Bazı şairlerse şiirleriyle değil havalarıyla kuşatırlar ve onların kendilerini tanısanız bile şiirlerine yabancısanızdır. Şiire girmek içinse sadece zaman gerekir. Her iki durumda da

okurla şair arasında mesafeyi bir biçimde kapatan birkaç unsur var demektir. Necmi Zekâ ne tanıdığımız birine benziyor ne de kendine ait havasıyla şiirinden bağımsız sarmalıyor. Ona gitmek zorundasınız. Aradaki mesafeyi kat etmek zorundasınız. Ben bu mesafeyi kat ederken onun kendisine dair “bölük pörçük bir enerji perişanlığı” (s.146, “Bir Yazarmın Gerçek Serveti”)¹ ibaresiyle “kendisi olmaya dayanamayacak biri” nitelemesinin arasını bulmakla yetinmek istemedim. Psikolojik kestirimlerdeki had bilmezlikten kaçınarak ilerlemeye çalıştım.

Zekâ, yaratmak istediği, yaratmaya giriştiği dünyayı gerçekliğe uydurma ve şiirsele de uydurma telaşına sahip değildir. Fakat yine de bir uyarılma girişimi mevcuttur ve burada onun maddesel dış dünyayla *doğrudan* konuşmaya girişmediğini, düşlemsel iç dünyasının bir çevirmeni olarak rol aldığını görürüz. Ancak bunu yaparken onun yolu, bir ergenin yarı-küskün yarı-içli dilini benimseyen ve taş kesilmiş gerçekleri “büyülü” sözlerle yumuşatmayı iş edinen kuşağının şairlerinin yolundan radikale ayrılır. Bu, oldukça zor fark edilebilecek bir ayrımdır; çünkü teknik yollarla değil şiirde beliren niyetlerle belli edilmiştir.

*“hayvanlar ayakları bağlanınca
gözleri daha bir ortaya çıkıyor asıl o zaman
gözleri ortaya çıkıyor bir çocuğun
uluorta dövuüldüğüne şahit olup
kurtarıcısı olamadığında”*
(s.103, “Öyle Derler”)

Evrensel tabanlı, aidiyeti dünya (doğa, hayat ve ölümler çerçevesi) bir dünya; felsefi ve insanın içine “atılmış” olduğu bir dünya değil bu) olan bir dilin şiirini yazıyor Necmi Zekâ. Yerel malzemenin, herhangi bir bölgeye has dokunun işlemediği, soyut-nezih bir Türkçenin şairi. *Yavru Aslan’dan Konu Komşu’ya* 1981-2001 arasını kapsıyor. Zekâ’nın 2001 son-

rası şiirleri bu yazının konusu değil. Şairin bu yazıya konu olan dönemde yazdığı şiirler içine yayıldığı dönemin şiirinden duyumsallığı en aza indirgemiş olmasıyla da ayrılmıştır.

Genel olarak çok şiirde bulunan çocuksu yan, birçok şairde bulunan çocuksu kendini bırakmalar, konuştuğunun farkında olmayış hâlleri, Necmi Zekâ’da yoktur. Erişkin dile sahip o. Nadir şiirlerde sezilen sevgilisi ile karşılıklı tutum alışlarında da yetişkin bir rolde olan taraf odur. Bu meçhule ve bilinen şeylere dair üst farkındalık hâli, negatif bir bilinçlilik hâli olarak onu yormaktadır da. “bize kolay bir özveriden bahsedin / boynumuzu inceltmek son şansımız değil” (s.128, “Bir Değil”)

Bunun devamında hep kontrollü bir estetiğin, bir an bile irtifa kazanmayan/kaybetmeyen bir coşkunluğun, başıboşluğa düşmeyen bir zihnin, şiire de *düşmeyen* bir rasyonelliğin tasarruflu dengesinden söz etmek mümkündür. Zekâ, içinde deneyimleri dinlendirip sunmaktadır, dinlenmiş durulanmış söylem çift anlamlılığa meydan vermeyen bir alaca karanlıkta biçimlenir. Bu yarı aydınlık ve düz anlam bolluğu kafa karıştırıcıdır; şiirler kabul içindeki bir erkeğin/varlığın trajedisizliğini işaretlemektedir. Bu varlık, trajediden mahrum olduğu için değil fail olmaktan titizlikle kaçındığı için herhangi bir seçime zorlanmayı en baştan reddetmiştir. Trajediye soğururken, şairin Bion’un tabiriyle “belirli şeylerin etkilerine dayanabilen”² yüzü olarak kendine güldüğünü ama kendi mısraından alarak ifade edersek “(çözül-
düğü[n]ü ama çökmediği[n]i/içi[n]in bu-
rulduğunu filan)” (s.129, “Kardeşin”) söylemek mümkündür.

*“İki bisiklete aynı anda binmeye çalışan
açgözlü
iki farklı hayatta
bu çocuk her iki hayatta da*

*büyük işler başaracak beklentisi
hassas bir denge
perdeyle pencere arasında sert bir konuşma”*
(s.168, “Susanların Kulağı”)

Fail olmayış şiirdeki özne/nesne düzenlemesinde de kendini gösteriyor. Konular arasında kayan, belli bir ahlâksal konuma tutturulmamış bir öznenin *titrek* bir sesle söz aldığını söylememiz mümkün.

Ben demekten ve sen demekten eşit miktarda kaçınmasından sezildiği kadar tarihsizlikle de ilgili bu; bulunduğu zamana dair belirgin işaretleri taşımaya-arak, markalar, tanıdık mekânları, tanıdığımız isimleri, herhangi bir tarihsel figürü, çağdaş dünyanın göstergelerini şiire almayarak epik nitelikli bir “eylem birliği”³nden uzak durmaktadır Zekâ. Daimonik bir dış gücün baskısından çok,

daimonik bir kendini tasarlayış vardır belki: “kendin olmaya dayanamayacak” Bu yüzden boyun eğmek fail olmaktan yeğdir, etiketlenmeye bile razıdır: “sen bu gizli şeytanlığa razı olmayacaksın / er geç / fare derdirteceksin kendine” (s.174, “Fare”)

Kendisi olmanın ağırlığı nereden ileri gelebilir? Tahminde bulunabiliriz: Kendini çirkin görme, kötülük, kötülüğü arzu etmek, bir başına yasak bir şeyi arzu etmek, bir şeyin doğrusu olmamak vb... Kendisi olmaya dayanamayan *eksik* bir failin “tek bir tarihsel doğrultuda” hareket etmeyeceğini varsaymak mümkün; şiir bu kaçış yollarını hazırlar. Talal Asad’ın sözleriyle “kendi kendini daha fazla güçlendirme ve acıyı azaltma doğrultusunda hareket edecek yeteneğe ve arzuya sa-

hip”⁴ olan fail ancak doğrultuyu kestirme gücünü toplayabilir; Necmi Zekâ tanım-lamaktan ustaca uzak kalınmış / durduğu bir düşkünlüğün dünyaya batmanın bir ifadesi olarak bıçak görüntüsünü seçer. “kimse o bıçağı çıkarıp / doğru yere sap-lamayacak” (s.174, “Fare”) Burada bıçağın saplı duruşu, dünyaya batmışlıkta kanlı bir durumu, hor görülesi bir durumu yansıtmak eğilimindedir. Hor görü

Necmi Zekâ

ifadesine varışında yine mesafe duygusu etkili oluyor. Şu da var; nesnelere bu şiirde olduklarından daha önemli veya daha önemsiz değiller, abartısız şekilde kendi yerlerinde bulunurlar. Elektronik ıvır zıvır böyledir, savaş alanında bulunan bir mermi böyledir vb. Bu nedenle bıçağı verilen rol dikkati çekiyor. Bir kategorileştirme durumu var, ahlâksal olmadığı hâlde, bir tür süfli/ süfli olmayan ayrımını hissettiren şair, süfliye doğru bakarak süfliyi kendinden ayırmaktadır. Burada da süfli ahlâki bir kategori değil; zihinsel bir alt sınıf denebilir ona. Fakat daima yer değiştirebilir konumdaki ikililer arasında düşünülmemelidir bu. Eylemde bulunan fakat eylemine sahip çıkmayan özneler arasında süregiden bir *köşe kapmaca* oyununun ebesi gibi. Köleyken efendi olabilen, efendiye köleyi oynayan gibi. Bu kimlikler arasındaki zarsı sınırın ihlali muhtemel bir lirizmi de sabote eder. Onun “sade saf neşesizlik” ibaresi (belki ayrıca irdelenmeli) (s.108, “Savaş Stresi”) felsefi bir kaybolma eşiğini işaretler. Kaybolma hissini her şiire sindiği bile söylenebilir. “deniz her geçen yıl/ geçen yaz ölmüş bir şeyin/ ürpertisi